

Til: Gunvor W. Skancke
Fra: Hans Inge Corneliusen

Kopi: Terje Vigtel

Vår ref.: _____ Arkivkode: _____
Vår ref _____ Arkivkode _____

Dato: _____
16.09.2011

Vår saksbeh.: _____
Hans Inge Corneliusen

Reiserapport

Reiserapport Zambia 4-11september 2011 - Følge pengene

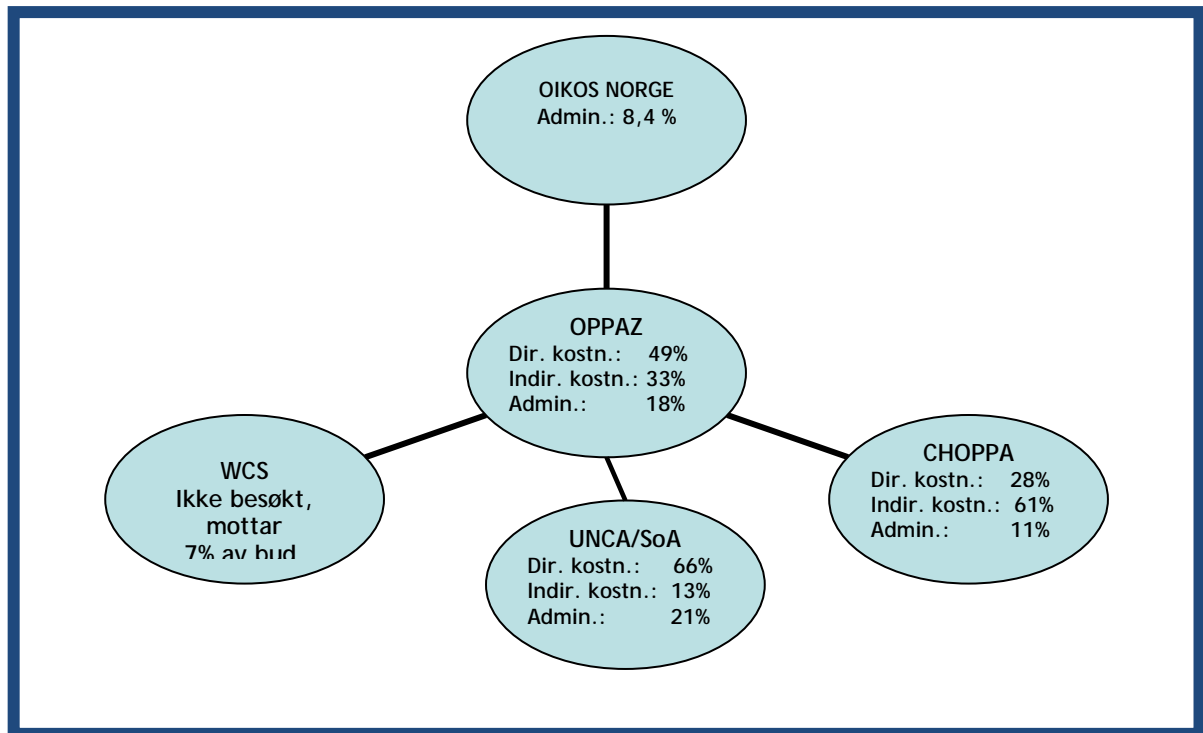
1.0 Hovedpunkter

OIKOS partnere: OPPAZ (Lusaka), CHOPPA (Chongwe District), University of Zambia, School of Agriculture (UNZA/SoA)

- Det meste av pengene når ut til målgruppen (hovedsaklig vanlige bønder).
- Økonomiforvaltningen er tilfredsstillende hos alle partnerne, men med rom for noen forbedringer.
- Generelt god kostnadseffektivitet; akseptable administrasjonskostnader og nøktern bruk av midlene.
- Prosjektet synes å ha god bærekraftig i den forstand at det, gjennom å lære opp bønder i økologiske landbruksmetoder reduserer/fjerner bøndernes kostnader til kunstgjødsel og plantevernmidler, og gir en viss produksjonsøkning.
- Markedsføring av økologiske produkter for å få en større gevinst ut av produksjonen er en stor utfordring.
- UNZA er en viktig partner for å utdanne agronomer med kunnskap om organisk landbruk og begynnende forskning innen området.

2.0 OIKOS Økologisk Norge

Totale prosjektkostnader 2010, inkludert OIKOS egenandel: **NOK 1 568 000**

Figur 1: Prosjektkostnader fordelt på direkte-, inndirekte- og administrasjonskostnader per partner.

2.1 Organic Producers and Processors Association of Zambia (OPPAZ)

Etablert 1999. 5 ansatte. 60 medlemmer (kooperativer, bondegrupper, private firma), som representerer 56 000 bønder. Hovedmål: Rådgivning/opplæring av bønder i organisk jordbruk, hjelp til salg/markedsføring, lobbyvirksomhet for å fremme organisk landbruk. Samarbeider med landbruksmyndighetene.

2.1.1 Økonomiforvaltning

OPPAZ som har det totale budsjettansvaret for Norad prosjektet. Økonomiforvaltningen framstår generelt som tilfredsstillende. Økonomileder har imidlertid nylig sluttet. Det er nå kun en regnskapsfører, noe som på sikt er en uholdbar situasjon.

2.1.2 Bruk av bistandsmidlene/Kostnadseffektivitet

Vurderingen er basert på budsjett 2011.
Totalbudsjett NOK 478 000.

Aktiviteter direkte rettet mot målgruppen for prosjektet (360 bønder ved utgangen av 2010¹) (opplæring/veiledning, såkorn, sertifisering m.m.), utgjør rundt halvparten av budsjettet (NOK 235 000).

Aktiviteter som mer indirekte er til nytte for målgruppen utgjør NOK 158 000. Dette inkluderer markedsføring/fremme av organiske produkter, sertifiseringsinspektører, transport, lønn, organisk jordbrukspris.

¹ OPPAZ direktør, Munshimbwe Chitalu, oppgir målgruppen til 700-1000 bønder!

Administrasjonskostnadene beløper seg til NOK 69 000. Dette inkluderer administrative utgifter, revisjon og ca. 20% av lønnsutgiftene (basert på et grovt overslag). De resterende lønnskostnadene/arbeidstiden brukes på oppfølging, opplæring og støtte til kooperativer og bønder, og andre aktiviteter som er i tråd med hovedmålet for støtten fra Norad. 18% til administrasjon er akseptabelt, tatt i betraktning at OPPAZ har det overordnede prosjektansvaret i Zambia.

I følge daglig leder, Munshimbwe Chitalu, fungerer den tekniske delen av samarbeidet mellom de 4 zambiske partnerne bra, men vanskelig å koordinere 4 organisasjoner som tenker ganske ulikt, samt å få til ensartet økonomisk rapportering.

I dag er det ikke noe marked for økologiske produkter av betydning i Zambia. De må selges sammen med konvensjonelt dyrkede bønner, peanøtter og så videre. Markedsføring og salg av økologiske varer en hovedutfordring. OPPAZ arbeider med dette, noe som vil kunne gi bøndene økte inntekter.

2.2.Chongwe organic producers and processors Association(CHOPPA)

Lokallag av OPPAZ, etablert i 2005. Sammenslutning av 9 kooperativer med til sammen 340 bønder som driver med økologisk landbruk. 2 heltid (agronomer) og en deltidsansatt (regnskapsansvarlig). Nært samarbeid med Kasisi Agricultural Training Centre (KATC), som har bred erfaring med økologisk landbruk.

2.2.1 Økonomiforvaltning

CHOPPA leverer regnskap til OPPAZ som har det totale budsjettansvaret for ODISSA prosjektet i Zambia, og er ansvarlig for revisjon. 2010 første år CHOPPA selv har hatt ansvar for regnskapsføring (tidligere tatt hånd om av KATC). Revisor har påpekt forbedring av enkelte prosedyrer. Dette er nå gjennomført og regnskapsføringen framstår generelt som tilfredsstillende. Noen forbedringer kan fremdeles gjøres når det gjelder orden i bilag og bruk av "cash book", usikkert hvor tilgjengelige de periodiske rapportene er.

2.2.2 Bruk av bistandsmidlene/Kostnadseffektivitet

Vurderingen er basert på regnskap 2010.

Totalt forbruk NOK 354 000.

Den største delen av budsjettet (NOK 219 000) er indirekte kostnader, hovedsaklig transport i forbindelse med oppfølging av bønder, opplæring av veiledere, inspektører og ansatte i CHOPPA og en del av personellkostnadene.

Administrasjon. Kontorkostnader og lønn² utgjør til sammen NOK 40 000. CHOPPA har svært beskjedne kontorlokaler (leie av et rom hos KATC,), og en administrasjonsandel på ca 11% er absolutt akseptabelt.

Ca. 23% av budsjettet går til opplæring. Man har lagt seg på en nøktern standard. For kurs som går på KATC må deltakerne selv betale transport. Foregår opplæring i lokalsamfunnet må deltakerne selv bidra med mat. Kostnadseffektiviteten når det gjelder kursing er god³.

² Andel av lønnsutgiftene som går til administrasjon anslått til NOK 20 000. Dette er mitt overslag basert på den tilgjengelige informasjonen fra prosjektbesøk og planer/rapporter.

CHOPPA bruker i gjennomsnitt NOK 932 per medlem, men dette omfatter både det som går direkte til bøndene i form av kursing og veiledning, sertifisering og ”utlån” av såkorn, men også opplæring av veiledere og inspektører, samt markedsføringstiltak og rekruttering av nye bønder. Alt i alt synes CHOPPA å få mye ut av Norad midlene. Bøndene har i snitt fått 14 kg økt avling av peanøtter og 9 kg mer bønner.

Direkte og indirekte utgifter per bonde er omtrent den samme for både OPPAZ og CHOPPA. Kostnadene til opplæring av bønder og oppfølging i felt synes moderate i forhold til antallet.

2.3 University of Zambia, School of Agriculture (UNZA/SoA)

Landbruksskolen er en viktig del av prosjektet. Prosjektet har oppnådd målet om å integrere OA i pensum på bachelor nivå, og har også noen studenter som fokuserer sin master på dette feltet. Det har også blitt etablert noe forskning i organisk landbruk. SoA samarbeider med de andre partnerne i prosjektet når det gjelder den praktiske delen av undervisningen.

2.3.1 Økonomiforvaltning

Økonomiforvaltningen av prosjektet inngår som en del av UNZA's økonomisystem. Forvaltningen synes solid, og ansvarlig regnskapsfører gave et godt inntrykk, men systemet synes ”tungt” og byråkratisk.

2.3.2 Bruk av bistandsmidlene/Kostnadseffektivitet

Vurderingen er basert på regnskap 2010.
Totalbudsjett NOK 372 000.

Det meste av kostnadene går til materiell og aktiviteter som direkte kommer studenter og vitenskapelig ansatte⁴ til gode gjennom undervisningen på skolen og i forsøksområdene. En betydelig andel av administrasjonsutgiftene (NOK 49 000) er avgift til universitetet som kreves av alle eksternt finansierte prosjekter. Dette tatt i betraktning er kostnadseffektiviteten god.

5.0 Erfaring med bruk av ”følge pengene” tilnærmingen

- Et verktøy som gir nyttig og viktig utfyllende informasjon om prosjektene.
- Noe målrettet opplæring i forkant om grunnleggende økonomiforvaltning og begreper, relatert til sjekklisten ville være nyttig.
- Avdelingen bør organisere en erfaringsamling for å forbedre opplegget ytterligere.

³ Kursbudsjett/antall deltaker gir en gjennomsnittlig kostnad på NOK 296 per deltaker, men det er da ikke tatt hensyn til om det er dagskurs eller med overnatning. Enkelte kurs varer i flere dager, og da er dette svært nøkternt.

⁴ Målgruppen for UNZA delen av prosjektet, men som på sikt kommer bøndene til gode gjennom bedre utdannede agronomer, samt ny forskning.